

Оцінка економіки регіону в контексті грошово-кредитного регулювання (на прикладі карпатського регіону)

В статті наведено оцінку економіки регіону в контексті грошово-кредитного регулювання (на прикладі карпатського регіону).

The paper provides an assessment of the regional economy in the context of monetary authorities (for example, the Carpathian region).

Ключові слова: *регіон, оцінка, грошово-кредитне регулювання.*

Вступ. Динамічні процеси економічного та соціального розвитку держави потребують відповідного регулювання й врахування регіональних аспектів та територіальних особливостей реалізації державної політики загалом, і грошово-кредитного регулювання зокрема. Своєчасний та комплексний аналіз та оцінка грошово-кредитного регулювання економіки регіону вимагає вироблення й прийняття адекватних управлінських рішень регіональними органами державного управління, що сприятиме адаптації до змін ринкового оточення, підвищення конкурентоздатності господарського комплексу регіону та економіки країни в цілому.

Постановка завдання. Останніми роками в економіці Карпатського регіону відбуваються позитивні зміни: закріплюються тенденції економічного зростання, підвищується конкурентоспроможність економіки, зростають доходи населення та їх головний компонент – заробітна плата. Сприятливе середовище для економічного зростання створили довготермінові структурні чинники, такі як: приватизація та реструктуризація; проведення виваженої грошово-кредитної політики; покращення платіжної дисципліни, що відбувалось на тлі оздоровлення макроекономічного середовища та розвитку ринкових інституцій [1-4]. Проте є і негативні зміни: зменшення кількості зайнятих, зростання індексу споживчих цін, а відповідно і витрат населення. Як позитивні, так і негативні характеристики розвитку регіональної економіки пов'язані із впливом на неї грошово-кредитної політики. Тому проведемо аналіз

Заяць М.Я., аспірант кафедри економічної кібернетики, Прикарпатський національний університет ім.В.Стефаника

відповідності соціально-економічного розвитку регіону застосовуваним інструментам грошово-кредитної політики.

Результати. Аналіз економіки регіону охоплює низку індикаторів, що оцінюють обсяги виробництва промислового комплексу, стійкий розвиток підприємництва, інвестиційний потенціал тощо. Західний регіон характеризується певними особливостями з позицій аналізу економіки та структури виробничо-господарського комплексу. Даний регіон вважається регіоном індустріально-аграрного типу, оскільки понад 80% сукупної товарної продукції промисловості і сільського господарства припадають на промислові виробництва. Галузями спеціалізації у всеукраїнському поділі праці є машинно-будівна, хімічна, паливно-енергетична, лісова, деревообробна і целюлозно-паперова, легка та харчова промисловість у поєднанні з багатогалузевим сільським господарством і курортним господарством. За останні роки у даному регіоні слід відмітити позитивну динаміку у збільшенні обсягів реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) у відпускних цінах підприємств (без ПДВ та акцизу), а також значну стабільність у питомій вазі певних регіонів в загальному обсязі реалізованої промислової продукції по Україні та значні тенденції зростання обсягів реалізованої промислової продукції по областях (табл. 1).

Таблиця 1.

Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) у відпускних цінах підприємств Карпатського регіону (без ПДВ та акцизу), млн. грн. [1-4]

Область	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) у відпускних цінах підприємств (без ПДВ та акцизу), млн. грн.				Питома вага області в загальному обсязі реалізованої промислової продукції, %	
	усього		у т.ч. продукції добувної та переробної промисловості		2010	2011
	2010	2011	2010	2011		
Закарпатська	6525,0	7365,1	5434,6	6166,8	0,7	0,7
Івано-Франківська	13233,1	19403,7	8378,5	11970,9	1,5	1,9
Львівська	23993,7	26863,3	19669,0	21972,6	2,7	2,7
Чернівецька	3114,3	3214,7	1922,1	2010,0	0,3	0,3

За 10 місяців 2011 року приріст промислової продукції регіону склав 32,3 %. Обсяг реалізованої промислової продукції зріс на 79,4 % і склав близько 17,4 млрд. гривень. Факторами, які зумовили диференціацію темпів зростання основних показників економічного розвитку промисловості регіону є: вплив сприятливої зовнішньоекономічної ситуації (для регіонів з високим рівнем розвитку експортоорієнтованих галузей); активізація раніше незадіяних потужностей (поступове відродження збанкрутілих підприємств); активізація використання переваг географічного розташування для окремих прикордонних регіонів.

Позитивну динаміку у даному регіоні щодо зростання обсягів реалізованої продукції, зокрема, промислового та сільськогосподарського виробництва, представляють відповідні індекси (табл. 2).

Таблиця 2.

Індекси обсягів промислової продукції та сільськогосподарського виробництва областей Карпатського регіону за 2009 - 2011 роки [146-149]

<i>Індекси обсягу промислової продукції (до попереднього року)</i>			
Область	2009	2010	2011
Закарпатська	50,7	142,9	99,6
Івано-Франківська	77,4	100,2	124,6
Львівська	80,1	100,9	114,0
Чернівецька	74,6	111,9	88,0
<i>Індекси обсягу сільськогосподарського виробництва (до попереднього року)</i>			
	2009	2010	2011
Закарпатська	103,4	97,2	106,0
Івано-Франківська	108,5	100,6	112,7
Львівська	101,6	95,7	113,5
Чернівецька	103,2	103,1	112,4

Відповідно до показників обсягу реалізованої промислової продукції, промисловість Львівської та Івано-Франківської областей стабільно розвивається.

Протягом 2011 року майже усі галузі промислового комплексу Львівської області забезпечили зростання обсягів промислового виробництва на 14,6%. Приріст, у першу чергу, отримано за рахунок нарощення темпів промислового виробництва у переробній промисловості на 15,9%, де практично усі галузі, які входять до неї, спрацювали з позитивною динамікою. Так, галузь

машинобудування забезпечила зростання обсягу виробництва на 26,3%, целюлозно-паперового виробництва; видавничої діяльності – на 42,0%, легка промисловість – на 12,0%, галузь металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів – на 35,6%. Підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води наростили обсяги виробництва на 27,7%. У 2011 році промислові підприємства області реалізували промислової продукції на 18,34 млрд. грн., що на 30,4% більше від попереднього періоду. У 2011 році у промисловому комплексі реалізовані заходи щодо створення галузевих кластерів, що сприятимуть вирішенню проблемних питань, як на державному, так і регіональному рівні [1-4].

Тенденції соціально-економічного розвитку Закарпатської області залишаються практично незмінними з початку 2010 року. За динамікою більшості показників область поступається регіонам-лідерам, а часто навіть не досягає середньоукраїнських значень. Загалом темпи зростання економіки регіону не дозволяють стверджувати про однозначну тенденцію досягнення до кризових значень, що підтверджується таким [5]:

- у січні-вересні 2011 р. приріст промислового виробництва склав лише 0,3 % порівняно з відповідним періодом 2010 р. За цим показником Закарпаття стало 21-м з-поміж усіх регіонів при середньому значенні по Україні 8,6 %. Для порівняння: у січні-вересні 2010 р. область домоглася приросту у промисловості на 46,1 %. Обсяг реалізованої продукції промисловості на одну особу населення склав 4,6 тис. грн., що на третину більше, ніж у попередньому році, але значно менше за середній по Україні показник (17,7 тис. грн.);

- повільну динаміку продемонструвало також сільськогосподарське виробництво: приріст склав 8,1 % при 13,7 % по Україні. Це відповідає 20-й позиції з-поміж регіонів. При цьому приріст забезпечено винятково за рахунок галузі рослинництва, оскільки обсяг виробництва продукції тваринництва залишився незмінним;

- регіон займає передостанню позицію за темпами будівництва, зокрема, зменшення обсягів виконаних будівельних робіт склало 26,2 %.

Одним із важливих індикаторів оцінки економічного розвитку промисловості регіону є виробництво валової доданої вартості (ВДВ) регіону (табл. 3).

Таблиця 3.

Динаміка ВДВ та ВРП за областями Карпатського регіону [1-4]

Область	Роки				
Валова додана вартість (у фактичних цінах; млн. грн.)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	487132	656892	860714	847330	856254
Івано-Франківська	9952	12412	15874	15645	15847
Закарпатська	7558	9843	12368	12006	12491
Львівська	19336	25619	32436	33576	33873
Чернівецька	4844	6398	8494	8315	8452
Частка області в загальному обсязі валової доданої вартості України (у фактичних цінах, відсотків до підсумку)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Івано-Франківська	2,0	1,9	1,8	1,8	1,8
Закарпатська	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4
Львівська	4,0	3,9	3,8	4,0	4,1
Чернівецька	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Валовий регіональний продукт (млн. грн.)					
	2005	2006	2007	2008	2009
Україна	441452	544153	720731	948056	913345
Івано-Франківська	9622	11316	13916	17883	17241
Закарпатська	6700	8185	10508	13208	12542
Львівська	17192	21486	27987	35534	35955
Чернівецька	4234	5126	6672	8833	8484
Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту (у цінах попереднього року, відсотків)					
	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	107,3	107,9	102,3	85,2	104,2
Івано-Франківська	102,5	100,8	97,5	89,3	98,3
Закарпатська	106,6	108,2	103,9	82,1	108,2
Львівська	108,3	105,8	100,7	88,3	101,7
Чернівецька	105,5	108,3	105,4	88,6	99,4
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу (грн.)					
	2005	2006	2007	2008	2009
Україна	9372	11630	15496	20495	19832
Івано-Франківська	6916	8157	10055	12940	12485
Закарпатська	5373	6576	8452	10626	10081
Львівська	6657	8351	10915	13902	14093
Чернівецька	4654	5650	7369	9771	9383
Індекси фізичного обсягу валового регіонального продукту (у цінах попереднього року, відсотків)					
	2006	2007	2008	2009	2010

Україна	108,1	108,6	102,9	85,6	89,2
Івано-Франківська	102,8	101,0	97,6	89,4	91,4
Закарпатська	106,8	108,3	103,9	82,1	85,3
Львівська	108,8	106,1	101,1	88,5	90,2
Чернівецька	105,8	108,6	105,6	88,6	90,5

Близько 30,0 % валової доданої вартості держави припадає на промисловість, тому важливою характеристикою функціонування національної економіки в цілому є темпи зростання обсягів продукції промисловості в регіональному вимірі.

Аналіз динаміки показника ВДВ регіонів свідчить про певне посилення ролі високоіндустріалізованих регіонів у процесі формування загальнодержавного значення.

На регіональному рівні узагальнюючим показником, який характеризує рівень розвитку економіки регіону, є валовий регіональний продукт (ВРП) (табл. 3). Аналіз показника валового регіонального продукту Карпатського регіону за 2005-2009 роки свідчить про те, що економіка даних областей динамічно розвивається і посідає достатньо вагоме місце в національній економіці за темпами зростання обсягів продукції промисловості в регіональному вимірі. Проте, аналіз динаміки валового регіонального продукту даного регіону не надає комплексної та адекватної оцінки загального стану економіки, оскільки при цьому існують певні особливості, а саме: невизначеність економічних меж виробництва і споживання ВРП у регіоні; неврахування обсягів виробництва «тіньової економіки» регіону; проблематика врахування реальних обсягів кінцевого виробництва та споживання резидентами й нерезидентами даного регіону.

Таким чином, аналіз валового регіонального продукту даного регіону є необхідним для подальшої побудови й комплексного аналізу економічних пропорцій функціонування інституціонально-виробничої системи областей Карпатського регіону.

Протягом останніх п'яти років Карпатський регіон характеризується динамічним розвитком, і незважаючи на відносно зниження темпів економічного розвитку у деяких областях України, займає одне із лідируючих позицій за темпами соціально-економічного розвитку по Україні.

Аналіз динаміки розвитку підприємництва Карпатського регіону доцільно проводити за наступними напрямками:

- кількість суб'єктів ЄДРПОУ: на першому місці за кількістю суб'єктів домінує Львівська область із даними 65758, проте найвищі дані середньорічного темпу приросту – 1,05 зафіксовані у Чернівецькій області (1-4).

- в економіці усього Карпатського регіону при аналізі основних показників діяльності підприємств прослідковуються незначні тенденції до зниження кількості зайнятих та найманих працівників, проте, при цьому зростають показники оплати праці, середньомісячної заробітної плати найманих працівників та загалом обсягів реалізованої продукції (робіт, послуг) (табл. 4).

Таблиця 4.

Основні показники діяльності підприємств – суб'єктів господарювання [1-4]

Область		Івано-Франківська	Закарпатська	Львівська	Чернівецька
Кількість зайнятих працівників (штатні, позаштатні та неоплачувані працівники), тис, осіб	2009	106,4	104,6	421,7	69,9
	2010	99,1	100,7	401,9	65
Кількість найманих працівників (штатні та позаштатні працівники), тис, осіб	2009	105,5	103,5	417,2	69,2
	2010	98,2	99,5	397,4	64,3
Фонд оплати праці, млн. грн.	2009	1559,5	1550,7	7546,9	1015,2
	2010	1723,1	1754,2	8592,5	1075,2
Середньомісячна заробітна плата найманих працівників, грн.	2009	1231,38	1248,83	1507,6	1222,71
	2010	1461,66	1468,88	1801,75	1392,9
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.	2009	24747,6	16411,7	85489,1	10502,5
	2010	30456	20199	97860,2	10238,1

Слід відмітити, що до 2008 року основні показники діяльності підприємств даного регіону динамічно зростали, проте значний негативний вплив на їх діяльність, кількість зайнятих та найманих працівників,

середньомісячну заробітну плату спричинили фактори фінансово-економічної кризи.

Однак, з 2010 року дані показники діяльності підприємств регіону відносно стабілізувалися, і враховуючи зростання обсягів реалізованої продукції та підвищення на загальнодержавному рівні індикаторів соціального рівня населення (прожиткового рівня, мінімальної заробітної плати), відбувається поступове зростання фонду оплати праці та середньомісячної заробітної плати найманих працівників даного регіону. Значний вплив фінансово-економічної кризи слід також відмітити й на діяльності малих підприємств регіону, які посідають значне місце у функціонуванні економіки (табл. 5).

Таблиця 5.

Основні показники діяльності малих підприємств за регіонами [1-4]

Область		Івано- Франківська	Закарпатська	Львівська	Чернівецька
Кількість підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	2009	57	57	79	50
	2010	49	34	70	47
Кількість зайнятих працівників (штатні, позаштатні та неоплачувані працівники), тис. осіб	2009	41,7	38,2	127,7	27,7
	2010	40,2	36,4	122,3	26,6
Кількість найманих працівників (штатні та позаштатні працівники), тис. осіб	2009	40,8	37,1	123,2	27
	2010	39,3	35,3	117,9	25,9
Фонд оплати праці, млн. грн.	2009	465,6	428,8	1410,3	300,3
	2010	504,7	462,3	1525,9	324,6

Середньомісячна заробітна плата найманих працівників, грн.	2009	950,72	964,12	953,64	928,81
	2010	1070,68	1091,79	1078,86	1042,77
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), млн. грн.	2009	5229,3	4084,5	16074,7	2988,2
	2010	5410	4252,2	17062,7	3326,1

Суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами у 2011 році реалізовано продукції, виконано робіт та надано послуг на суму 5,4 млрд. грн. Частка виробленої продукції суб'єктами малого підприємництва від загальнообласного обсягу виробництва у 2011 році склала 17,8 %. Питома вага прибуткових малих підприємств становить 68,8 %, ними отримано прибутків на суму 372,0 млн. грн. До бюджетів всіх рівнів суб'єктами малого підприємництва сплачено 408,1 млн. грн., чи 11,9 % від усіх поступлень.

При зниженні кількості підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, кількості зайнятих та найманих працівників зростають обсяги реалізованої продукції, фонд оплати праці та середньомісячної заробітної плати.

В цілому економічну ситуацію по даному регіоні доцільно також аналізувати з позицій фінансово-економічних результатів діяльності підприємств (табл. 6).

За період 2008-2011 років в загальному по регіоні знизилась кількість підприємств, що одержували збитки та зросла кількість прибуткових підприємств. Станом на 2011 рік за динамікою показника фінансового результату підприємств, що отримали прибуток Львівська область посідає перше місце із значним зниженням кількості збиткових підприємств (2008 р. – 5175,9 млн. грн.; 2011 р. – 1486,9 млн. грн.) та відносно незначним зростанням кількості прибуткових підприємств (2008 р. – 2126,2 млн. грн.; 2011 р. – 2815,4 млн. грн.). Найнижчі показники підприємств, що отримали збиток станом на 2011 рік зафіксовані у Івано-Франківській області. Слід відмітити, що одним із основних чинників впливу на прибутковість (збитковість) підприємств регіону є інфляційні процеси у державі.

Таблиця 6.

**Чистий прибуток (збиток) підприємств за регіонами за 2008-2011 роки,
млн. грн. [1-4]**

Регіон	Чистий прибуток (збиток)	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат
2008					
Івано-Франківська	-2052,4	72,4	946,8	27,6	2999,2
Закарпатська	-454,8	73,8	560,4	26,2	1015,2
Львівська	-3049,7	63,6	2126,2	36,4	5175,9
Чернівецька	-59,4	61,6	746,2	38,4	805,6
2009					
Івано-Франківська	-768,8	68,8	1237,1	31,2	2005,9
Закарпатська	-482,5	74,1	411,2	25,9	893,7
Львівська	-2357,6	60,8	2128,1	39,2	4485,7
Чернівецька	-454,8	62,3	384,5	37,7	839,3
2010					
Івано-Франківська	-840,4	67,9	1039,0	32,1	1879,4
Закарпатська	-264,8	63,7	446,3	36,3	711,1
Львівська	-590,4	60,3	2904,7	39,7	3495,1
Чернівецька	-312,5	64,9	422,9	35,1	735,4
2011					
Івано-Франківська	-399,2	60,6	996,7	39,4	1395,9
Закарпатська	531,8	64,1	797,8	35,9	266,0
Львівська	1328,5	55,7	2815,4	44,3	1486,9
Чернівецька	-19,6	59,6	211,2	40,4	230,8

Найпоширенішим методом виміру інфляції є індекс споживчих цін (Consumer Price Index, CPI), який розраховується для поточного періоду стосовно базового періоду. Індекс споживчих цін відображає зміну вартості фіксованого споживчого набору товарів і послуг у поточному періоді щодо

попереднього. Споживчий набір товарів і послуг – це набір найбільш представницьких і важливих для споживання домогосподарств товарів і послуг. Таким чином, вимірюючи ціни на ті самі товари й послуги в різних періодах, визначається індекс інфляції.

Індекс інфляції, обумовлений як індекс споживчих цін (Consumer Price Index, CPI) є одним із ключових показників, які відбивають інфляційні процеси в країні та регіоні. На рис. 1. представлено динаміку індексу споживчих цін за регіонами протягом 2006-2010 років.

За рівнем інфляції у Карпатському регіоні слід відмітити наступні тенденції: найвищим рівнем індексу споживчих цін характеризується Львівська у 2010 році – 109,7%; найнижчим – Івано-Франківська область із даними у 2006 році – 106%, 2009 р. – 102,9% та у 2010 р. – 108,3%. Позитивні тенденції зафіксовані у Чернівецькій області: у 2006 році – 109,2%, 2009 р. – 110,1% та у 2010 р. – 108,2%.

Вжиті заходи щодо насичення ринку області продовольчими товарами місцевого виробництва сприяли стабілізації цін на них, в результаті чого індекс споживчих цін в області у 2011 році є значно нижчим від середнього по Україні (відповідно 102,5 % і 104,2 %).

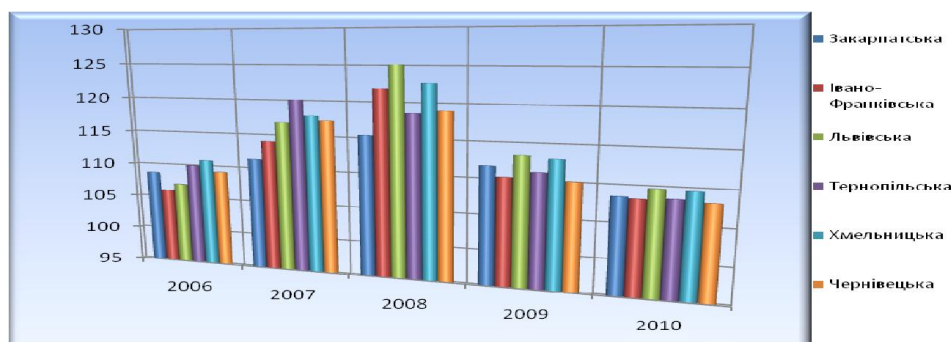

Рис.1. Індекси споживчих цін за регіонами у 2006-2010 роки, відсотки [5]

Зростання споживчих цін в кінці 2011 року було найнижчим за весь період спостережень відповідно до попереднього періоду. Цьому сприяло зниження адміністративних цін та стабільність на продовольчому ринку в умовах високого врожаю сільськогосподарської продукції та сприятливих для його зберігання погодних умов. Основним чинником, що стримував зростання індексу споживчих цін, було зниження третій місяць поспіль за 2011 рік

адміністративних цін на 0,7% порівняно з попереднім періодом, зокрема на цукор та скраплений газ.

Аналізуючи економіку даного регіону особливу увагу слід звернути на інвестиційний потенціал та обсяги інвестицій в основний капітал (табл. 7).

Таблиця 7.

**Інвестиції в основний капітал Карпатського регіону
за період 2006-2010 років [146-149]**

Період		2006	2007	2008	2009	2010
Івано-Франківська обл.	у факт. цінах	2620	4006	5950	3447	4262
	у % до попередн. року	135,4	133,1	114,3	51,6	116,8
Львівська обл.	у факт. цінах	5875,5	8287,3	10799,3	6707,5	9123,1
	у % до попередн. року	110,7	123,2	101	55,3	119
Чернівецька обл.	у факт. цінах	1451,4	2332	3732,6	2602,1	1990,6
	у % до попередн. року	166	132,1	125,5	62,4	67,2
Закарпатська обл.	у факт. цінах	2018,5	2641,7	3303,5	1914,7	2170
	у % до попередн. року	154,8	112,2	96,9	52,1	109,8
Всього по Карпатському регіону	у факт. цінах	11965,4	17267	23785,4	14671,3	17545,7

При цьому інвестиції в основний капітал на одну особу (у фактичних цінах) за регіонами становили [1-4]:

- по Україні – 2007 р. – 4068,4 грн.; 2008 р. – 5058,4 грн.; 2009 р. – 3308,6 грн.; 2010 р. – 3297,6 грн.;

- Закарпатська область - 2007 р. –2129,8 грн.; 2008 р. –2663,7 грн.; 2009 р. – 1542,5 грн.; 2010 р. –1745,5грн.;

- Івано-Франківська - 2007 р. –2900,4 грн.; 2008 р. –4314,1 грн.; 2009 р. – 2501,1 грн.; 2010 р. –3094,3 грн.;

- Львівська - 2007 р. – 3255,4 грн.; 2008 р. – 4255,0 грн.; 2009 р. – 2648,2 грн.; 2010 р. – 3187,6 грн.;

- Чернівецька - 2007 р. – 2584,5 грн.; 2008 р. – 4141,9 грн.; 2009 р. – 2887,3 грн.; 2010 р. – 2016,2 грн.

У 2011 році відбулося поживлення інвестиційної діяльності областей Карпатського регіону, при цьому понад три чверті іноземного капіталу спрямовано у промислове виробництво. Головним джерелом фінансування інвестицій в основний капітал, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 52,8% обсягу капіталовкладень. Частка залучених і запозичених коштів, зокрема кредитів банків та інших позик, коштів іноземних інвесторів, у загальному обсязі капіталовкладень становила 7,1%. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 4,4% інвестицій в основний капітал. Частка коштів населення на будівництво власного житла становила 24,8% усіх капіталовкладень. Традиційно вагому частку капіталовкладень (37,9% або 743,8 млн. грн.) спрямовано у розвиток промисловості, проте їх обсяги порівняно з відповідним періодом 2010 року зменшились на 41,2%. Негативний вплив на темпи освоєння капіталовкладень у промисловості мало зменшення інвестицій в основний капітал у хімічну та нафтохімічну промисловість (на 69,8%), у виробництво та розподілення електроенергії, газу та води (на 47,6%).

Аналіз обсягів експорту товарів регіону значною мірою визначає характер його участі в системі міжнародної торгівлі та інших форм співробітництва за його участі. Обсяги експорту визначають обсяги імпорту. За відсутності інших форм співробітництва у довгостроковій перспективі, обсяги імпорту мають дорівнювати величині експорту. Точніше, можливі коливання двох показників, які за результатами отриманого року можуть впливати на збільшення або зменшення зовнішньої заборгованості регіону, або, навпаки, його кредитних активів.

Основними інструментами підтримки експорту з території регіону на сучасному етапі є: стимулювання виробництва експортної продукції, зокрема продукції високого ступеня обробки, а також наукомісткої високотехнічної продукції; сприяння модернізації та технічному переозброєнню експортоорієнтованих виробничих потужностей; оптимізація правового та нормативно-інституційного режиму здійснення експортних операцій; удосконалення механізму фінансування та кредитування виробництв, які здійснюють експорт; налагодження ефективної системи страхування експортних операцій; забезпечення достатньої правової підтримки

національного виробника; стимулювання інвестиційної діяльності як національних, так і іноземних фізичних та юридичних осіб в експортноорієнтованому секторі економіки за допомогою податкових, усього широкого спектра фінансових та організаційних механізмів.

Імпорт забезпечує для виробничих та індивідуальних споживачів, а також для регіону, до якого ввозяться товари, низку додаткових переваг та можливостей. Це зокрема: доступ до дешевих та більш якісних товарів готових виробів, сировинних та інших матеріалів та комплектуючих деталей; наповнення ринку дефіцитними товарами або товарами, які взагалі не виробляються на даній території; зростання конкуренції та стимулювання завдяки цьому оптимізації, підвищення виробництва на даній території; налагодження сталих виробничих зв'язків щодо кооперування виробництва з інонаціональними партнерами; розвиток технології завдяки поширенню ввезення науково містких товарів.

Протягом 2011 року експорт товарів в Україні становив 61950,2 млн. дол. США, імпорт – 74714,4 млн. дол. Порівняно з відповідним періодом 2010 року експорт збільшився на 34,3%, імпорт – на 38,1%. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 12764,2 млн. дол. (2010 рік також від'ємне – 7981,9 млн. дол.). Зовнішньоторговельні операції товарами Україна здійснювала з партнерами із 219 країн світу.

Спостерігається закріплення позитивної динаміки розвитку зовнішньої торгівлі регіону. За січень-вересень 2011 року обсяги експорту товарів зросли проти відповідного періоду минулого року у 2,8 рази, імпорту – у 2,3 рази і склали, відповідно, 701,2 та 817,1 млн. дол. США. Проте сальдо в балансі зовнішньої торгівлі є від'ємним і дорівнює 115,9 млн. дол. США. Коефіцієнт покриття імпорту експортом склав 0,86. Зовнішньоторговельні операції товарами регіон здійснював з партнерами з 92 країн світу. Найбільші обсяги експортних поставок здійснювались до Російської Федерації (23,1 % обласного експорту), Польщі (13,8 %), Туреччини (9,8 %), Румунії (8,9 %), Угорщини (5,6 %), Італії (4,3 %), Чехії та Білорусі (по 3,9 %). Не менш важливе місце в економіці регіону посідають обсяги експорту-імпорту послуг (рис. 2-3) [5].

Серед міст і районів області за показниками обсягів як експорту, так і імпорту послуг Львівська область посідає перше місце, Івано-Франківська відповідно друге. Як в експорті, так і в імпорті послуг основна частка обсягів (відповідно, 83,7% і 83,9%) припадала на країни Європи. В експорті

найбільшими були обсяги послуг, надані Чехії та Угорщині (28,0% і 21,6%, відповідно). Крім того, вагомими були обсяги експорту послуг до Ісландії, Німеччини, Великої Британії.

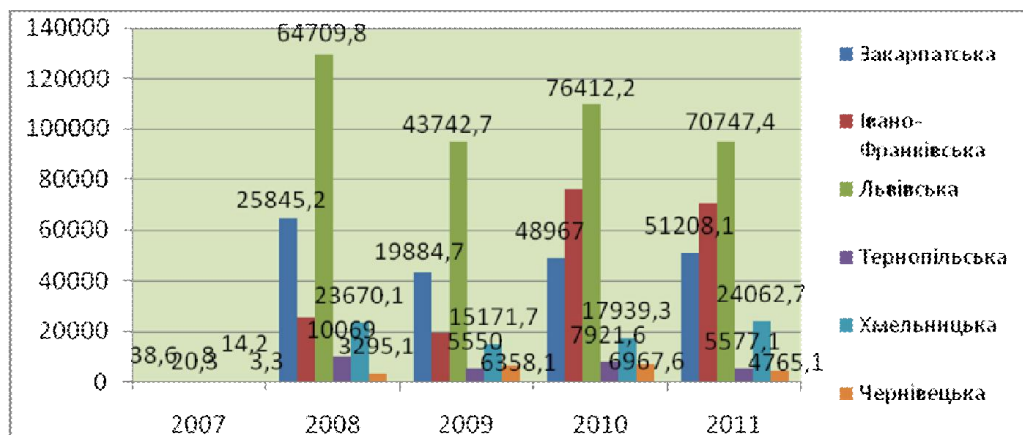

Рис. 2.5. Значення обсягу експорту послуг за регіонами Західної України за 2007 – 2011 рр., тис. дол. США [5]

В імпорті більше половини обсягів послуг отримано з Німеччини, Бельгії та Великої Британії. Суттєвими були і обсяги імпорту послуг з Польщі, США та Італії. У загальному обсязі експорту найбільшу питому вагу займали транспортні послуги, в імпорті – транспортні послуги, послуги готелів і ресторанів та послуги в операціях з нерухомістю, здаванням під найм і послуги юридичним особам. Крім того, вагомими були обсяги експорту послуг в обробній промисловості та сфері освіти, обсяги імпорту послуг, пов'язаних з фінансовою діяльністю.

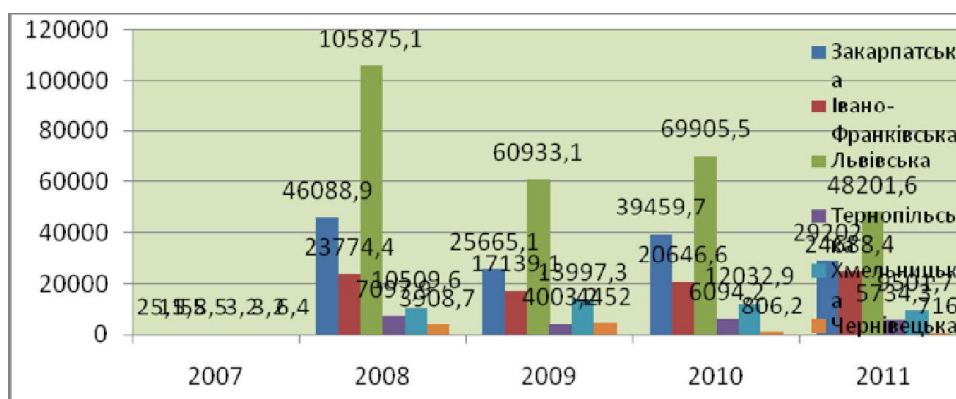

Рис. 2.6. Значення обсягу імпорту послуг за регіонами Західної України за 2007 – 2011 рр., тис. дол. США [5]

В комплексі економічних заходів щодо стимулювання зовнішньої торгівлі регіону найбільш ефективним засобом є фінансове сприяння держави вітчизняним експортерам, в тому числі із залученням коштів державного бюджету, яке передбачає використання механізмів кредитування експорту, страхування експортних кредитів, надання державних гарантій.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити висновок про різні тенденції зміни основних макроекономічних індикаторів економіки Карпатського регіону: збільшення обсягів реалізованої продукції за видами економічної діяльності, зростання ВДВ та ВРП, збільшення заробітної плати, в той же час зростання ІСЦ та індексу інфляції, зниження інвестиційної активності регіонів. Таким чином, оцінка економіки Карпатського регіону дозволяє зробити висновки щодо позитивних, однак далеко не оптимальних тенденцій зростання економічного потенціалу областей Карпатського регіону в контексті грошово-кредитного регулювання.

Література

1. Програми соціально-економічного і культурного розвитку та основні напрями розвитку Івано-Франківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua>.
2. Програми соціально-економічного і культурного розвитку та основні напрями розвитку Тернопільської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua>.
3. Програми соціально-економічного і культурного розвитку та основні напрями розвитку Львівської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loda.gov.ua>.
4. Програми соціально-економічного і культурного розвитку та основні напрями розвитку Закарпатської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.carpathia.gov.ua>.
5. Основні економічні показники України та Західного регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>